

หัวข้อบรรยาย

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก ที่สาธารณประโยชน์

โดย นายทวีศักดิ์ ทรงอยู่
นักวิชาการที่ดินชำนาญการ
สำนักจัดการที่ดินของรัฐ กรมที่ดิน

กรอบการบรรยาย

1. ลักษณะของที่สาธารณประโยชน์

2. ความสำคัญของที่สาธารณประโยชน์

3. ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก

“เป้าหมาย” เพื่อตอบข้อสงสัย 4 ข้อ

1. ที่สาธารณประโยชน์ คืออะไร ?

2. ที่สาธารณประโยชน์ มีความสำคัญอย่างไร ?

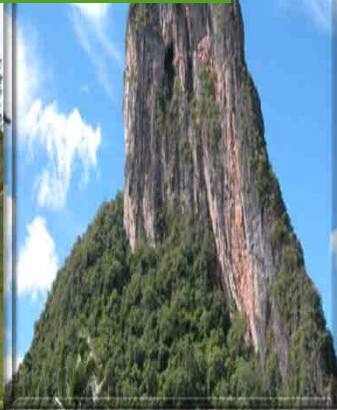
3. มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ อย่างไร ?

4. มีแนวทางในการแก้ไขปัญหา และหรือ
จะมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร ?

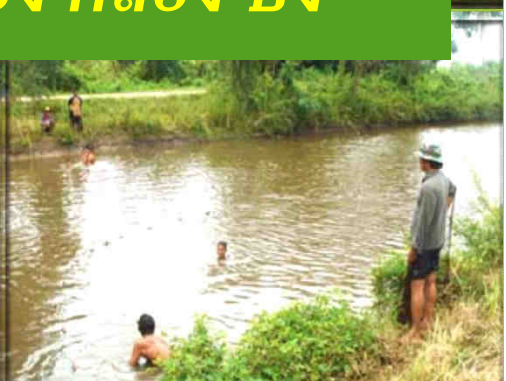
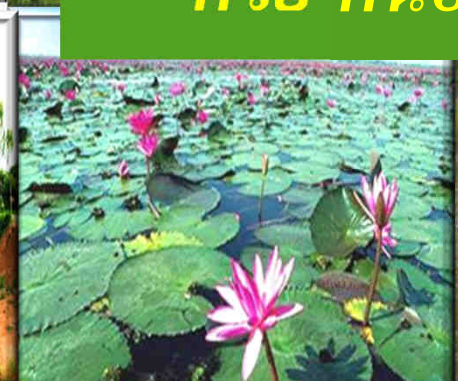
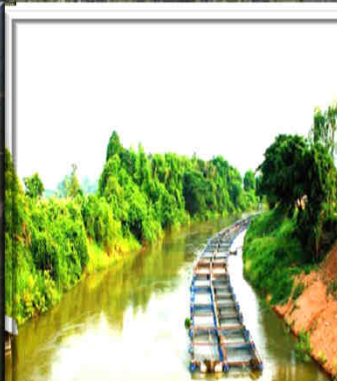
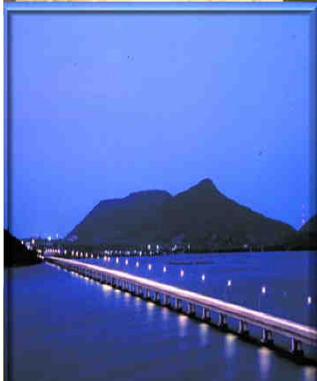
ข้อสงสัยที่ 1

ที่สาธารณประโยชน์ คืออะไร ?

พื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา

ห้วย หนอง คลอง บึง

บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ

เกาะ ที่ชายทะเล

ทะเล

ภาพที่เห็นมาทั้งหมดคือที่สาธารณะหรือไม่ ?

ลักษณะของที่สาธารณประโยชน์

1. ต้องเป็นที่ดินตามความหมายของ
กฎหมาย

มาตรา 1 (ป.ที่ดิน)

"ที่ดิน" หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไป และให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย

ความเห็นกฤษฎีกา 470/2549 "ที่ดิน" มีความหมายครอบคลุมถึง “พื้นดิน” และ “พื้นน้ำ” ที่เป็นราชอาณาจักรของประเทศไทย และ อยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศไทย รวมถึง “ทะเลอาณาเขต”

ลักษณะของที่สาธารณประโยชน์

2. เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (ที่ดินของรัฐ)

**มาตรา 2
(ป.ที่ดิน)**

**สาธารณ
สมบัติของ
แผ่นดิน
(ม.1304
ป.พ.พ.)**

**ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ
บุคคลหนึ่งบุคคลใด ให้ถือว่าเป็นของรัฐ**

**รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อ
สาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์
ร่วมกัน เช่น**

**(1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืน
หรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดย
ประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน**

(2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

**(3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน
โดยเฉพาะ**

ที่ดินแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ที่ดินของเอกชน

มีกรรมสิทธิ์

โฉนดที่ดิน

โฉนดแผนที่

สิทธิครอบครอง ?

ตราจองที่ตราว่า
“ได้ทำประโยชน์แล้ว”

โฉนดตราจอง

2. ที่ดินของรัฐ

ที่รกร้างว่างเปล่า

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

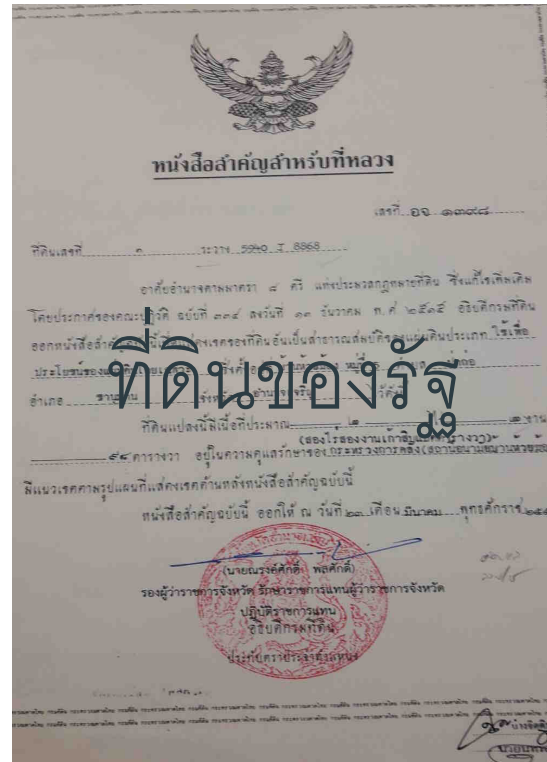
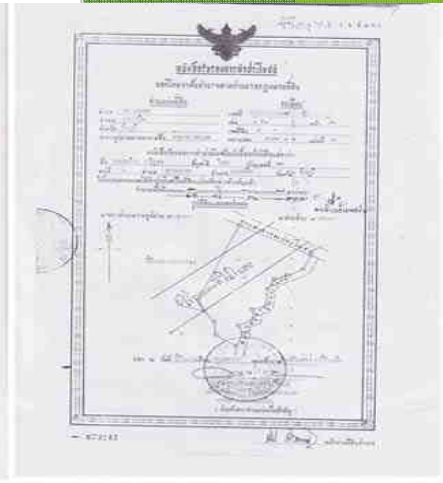
ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

ทรัพย์สินธรรมดา ?

ที่ดินใช้เพื่อประโยชน์แผ่นดินโดยเฉพาะ

ที่ดินของเอกชน

ที่ดินของรัฐบาล

ลักษณะของที่สาธารณประโยชน์

3. มีไว้สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

ลักษณะของที่สาธารณประโยชน์

ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน 3 ประการ คือ

1. ต้องเป็นที่ดินตามความหมายของกฎหมาย
2. เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และ
3. มีไว้สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

“ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน”

“สาธารณสมบัติ
ของแผ่นดิน
สำหรับพลเมือง
ใช้ร่วมกัน”

ปรากฏอยู่ใน ป.พ.พ. มาตรา 1304 (2)
“ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้น
ว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ”

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน
อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ 5 “ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน
ที่อยู่ในบังคับของระเบียบนี้ หมายถึง ที่ดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์
ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพธรรมชาติ โดยการใช้ร่วมกันของประชาชน
โดยทางนิติกรรม หรือโดยผลของกฎหมาย เช่น ที่ชายตลิ่ง ที่ป่าช้า ทางบก
ทางน้ำ สวนสาธารณะ ที่เลี้ยงสัตว์ และที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน”

การเกิดขึ้นของที่สาธารณประโยชน์

เป็นโดยสภาพธรรมชาติ

โดยผลของกฎหมาย

โดยทางนิติกรรม

โดยการใช้ร่วมกันของประชาชน

เป็นโดยสภาพธรรมชาติ

หรือโดยสภาพของตัวทรัพย์สินมีไว้
สำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน
เช่น ที่ขายตลิ่ง ทางน้ำ ห้วย หนอง
คลอง บึง ลำน้ำ แม่น้ำ ทะเลสาบ
ทะเลอาณาเขต ฯลฯ
(ฎ.ที่ 1035/2504)

โดยผลของกฎหมาย

ทางราชการได้ประกาศหวงห้ามไว้ เช่น การประกาศโดย
สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการมณฑล หรือนายอำเภอ (ก่อน 8 เม.ย. 2479)
มีกฎหมายสงวนหวงห้ามไว้ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วย
การหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
พุทธศักราช 2478 ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 20 (4)
การเวนคืน ออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

เป็นโดยทางนิติกรรม

กรณีอุทิศโดยปริยาย เป็นการอุทิศ
ที่ไม่ปรากฏเจตนาชัดเจนว่าจะยก
ที่ดินให้เป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์
หรือไม่ แต่ได้ปล่อยให้ประชาชน
ทั่วไปสัญจรไปมา หรือใช้
ประโยชน์ในที่ดินของตนได้โดย
ไม่สงวนสิทธิมาเป็นเวลาช้านาน
การกระทำที่แสดงออกเช่นนี้
เรียกว่า “เป็นการอุทิศโดยปริยาย”

เช่น การซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้
ปกติจะต้องไปยื่นคำขอจดทะเบียนต่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะถูกต้องและ
สมบูรณ์ตามกฎหมาย

การอุทิศโดยตรง อาจส่งมอบหนังสือ
แสดงสิทธิในที่ดินให้ทางราชการไป
ดำเนินการเอง หรือทำเป็นหนังสือ
แสดงเจตนายกให้ หรือให้ถ้อยคำต่อ
พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ก็ได้

เป็นโดยการใช้ร่วมกันของประชาชน

ทางซึ่งราษฎรใช้เดินร่วมกัน
มา 40-50 ปี ไม่มีใครหวงห้าม
จนเข้าใจทั่วกันว่าเป็นทาง
สาธารณะนั้น เป็นทางหลวง
(ฉ. 1574/2498)

ที่ดินซึ่งประชาชนใน
หมู่บ้านใช้ร่วมกันสำหรับ
เลี้ยงสัตว์พาหนะ โค
กระบือ และเป็นที่ป่าช้า
มานาน 80 ปีเศษแล้ว
เป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดินประเภทพลเมือง
ใช้ร่วมกัน (ฉ. 100/2515)

“ที่สาธารณประโยชน์”

พ.ร.บ. ลักษณะปกครอง
ท้องที่ พ.ศ.2457 (ม.122 เดิม)

พ.ร.บ.การประมง
พ.ศ. 2490 (ม.16)

“ที่อันเป็นสาธารณประโยชน์
คือ ที่เลี้ยงปลุสัตว์ที่จัดไว้
สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยง
สัตว์ด้วยกัน เป็นต้น ตลอดจน
ถนนหนทาง และที่อย่างอื่นซึ่ง
เป็นของกลางให้ราษฎรใช้ได้
ด้วยกัน ...ฯ...”

“ที่สาธารณประโยชน์ คือที่จับสัตว์น้ำซึ่งบุคคลทุกคน
มีสิทธิทำการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้...ฯ...”

“ที่ดินสาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน”

หนังสือกระทรวงมหาดไทย

ที่ 473/2486 ลง. 19 ต.ค. 2486

ที่ 252/2491 ลง. 23 ส.ค. 2491

จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความประสงค์ที่จะให้ตำบล อำเภอ และ จังหวัดต่างๆ จัดหาที่ดินรกร้างว่างเปล่าไว้เป็น “ที่ดินสาธารณะ” ประจำตำบล อำเภอ หรือหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนใช้ร่วมกัน

เหตุผล “ที่ดินสาธารณะประจำตำบลและหมู่บ้าน” นั้น เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นจะต้องมี เพราะต่อไปบ้านเมืองเจริญขึ้น ประชาชนอยู่กัน คับคั่งหนาแน่นขึ้น จะหาที่ดินสาธารณะ เพื่อเป็นสนามกีฬา หรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจไม่ได้ การที่จะจัดหาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้นแล้วย่อมมีอุปสรรค และต้องใช้จ่ายในการจัดหาด้วยราคาแพง”

❑ วัตถุประสงค์ในการจัดหาที่ดิน

▶ จัดหาที่ดินรกร้างว่างเปล่าไว้เป็นที่สาธารณะสำหรับประชาชนใช้ร่วมกันในภายหน้า

■ ฉะนั้น ที่ดินดังกล่าวจึงเป็น
ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตาม ม. 1304 (2) ป.พ.พ.

■ เพียงแต่กระทรวงมหาดไทยได้เรียกชื่อเสียใหม่ว่า
“ที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน”

คำเรียกอื่นที่มีความหมายเดียวกัน

“สรุป”

“ที่สาธารณประโยชน์” ก็คือ

“ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ
พลเมืองใช้ร่วมกัน” อาจเรียกชื่อว่า

“ที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน” หรือ

“....(ระบุ)....สาธารณะ” หรือ

มีชื่อเฉพาะไม่มีคำว่า “สาธารณะ” ก็ได้

แต่ต้องมีไว้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

ลำเหมือง หรือลำรางสาธารณะ

ที่ชายตลิ่ง

ทางหลวงแผ่นดิน ทางสาธารณะ

ทุ่งเลี้ยงสัตว์สาธารณะ

ที่สาธารณประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

ข้อสงสัยที่ 2

ที่สาธารณประโยชน์ มีความสำคัญอย่างไร ?

ความสำคัญของที่สาธารณประโยชน์

สังคม

เศรษฐกิจ

สิ่งแวดล้อม

ความมั่นคง

ความสำคัญของสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่มีไว้ เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

กฎหมายจึง

1. ให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ
2. ให้มีหน่วยงานของรัฐดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกัน
3. ให้มีมาตรการควบคุมและป้องกัน

การคุ้มครองป้องกันโดยบทบัญญัติของกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ม.1305

ห้ามโอนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ม.1306

ห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นต่อสู้กับแผ่นดิน

ม.1307

ห้ามยึดทรัพย์ของแผ่นดิน

ข้อยกเว้นตาม ม.1334 ที่ดินตาม ม. 1304 (1) อาจได้มาตาม ป.ที่ดิน

ม.1305

ทรัพย์สินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นจะโอนแก่กัน มิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะหรือพระราชกฤษฎีกา

ม.1306

ท่านห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินใน เรื่องทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ม.1307

ท่านห้ามมิให้ยึดทรัพย์สินของแผ่นดินไม่ว่าทรัพย์สินนั้น จะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือไม่

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ม.9

ห้ามบุกรุกที่ดินของรัฐ

ถ้าไม่มีสิทธิครอบครอง หรือไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

1. เข้าไปยึดถือ
ครอบครอง
ก่อสร้าง
หรือเผาป่า

2. ทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพ
ที่ดิน ที่กรวด ที่ทราย
ในบริเวณที่ ร.ม.ต.
ประกาศหวงห้าม

3. ทำสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดอัน
เป็นอันตราย
แก่ทรัพยากร
ในที่ดิน

ห้าม

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ม.108

บุกรุกมีโทษอาญา

1. ต้องแจ้ง
เป็นหนังสือ
ให้ปฏิบัติ
ตามระเบียบ
ค.จ.ช.

ฝ่าฝืน ม.9 ก่อน ปว. 96 ใช้บังคับ (4 มี.ค.2515)

2. ถ้าเพิกเฉย หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ให้มี
คำสั่งเป็นหนังสือให้ออกไปจากที่ดิน และหรือ
รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ภายในเวลาที่กำหนด

3. ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ดำเนินคดี
โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ม.108 ทวิ

บุกรุกมีโทษอาญา

ฝ่าฝืน ม.9 นับแต่ ปว. 96 ใช้บังคับ ดำเนินคดีได้ทันที

จำคุก
หรือปรับ
(ไม่เกิน)

1. ที่รกร้างว่างเปล่า ที่ ร.ม.ต. ประกาศสงวน

2. ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน หรือที่ใช้
เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ

3. ถ้าความผิดตาม 2. ได้กระทำเป็น
เนื้อที่เกินกว่า 50 ไร่

1 ปี 5,000 บาท

3 ปี 10,000 บาท

5 ปี 20,000 บาท

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ม.108 ทวิ

สั่งให้ออกไปจากที่ดิน

ริบทรัพย์ที่ใช้กระทำความผิด

ถ้าศาลพิพากษาว่ามีความผิด
ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด
คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และ
บริวารของผู้กระทำความผิด
ออกไปจากที่ดินนั้นด้วย

บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์
พาหนะ หรือเครื่องจักรกลใดๆ
ซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิด
หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับ
ผลในการกระทำความผิดให้ริบ
เสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษ
ตามคำพิพากษาหรือไม่

การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันโดยกลไกของรัฐ

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ที่รกร้างว่างเปล่า

ม.8

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย
ที่ 505/2552 ลง 20 พ.ย.
2552 ร.ม.ต. มอบหมายให้
อ.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่
ดูแลรักษา

“บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือ เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้สมควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวที่นี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้ ...

พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

ว.2

ม.122

ว.1

“นายอำเภอและองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจใช้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดินตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด และปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง”

“นายอำเภอมีหน้าที่ร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นในเขต อำเภอ”

พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551

ว.4

ม.122

ว.3

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ
ตามวรรคหนึ่งและวรรคสาม
ให้จ่ายจากงบประมาณของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามระเบียบที่
กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือคดี
เกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง
นายอำเภอและองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น จะร่วมกันดำเนินการ
หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็น
ผู้ดำเนินการก็ให้มีอำนาจกระทำได้
ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยจะวาง
ระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์เป็น
แนวปฏิบัติด้วยก็ได้

พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๕๖

ให้เจ้าท่ามีหน้าที่ดูแลรักษา
และขุดลอกร่องน้ำ ทางเรือเดิน
แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ และ
ทะเลภายในน่านน้ำไทย
(มาตรา ๑๒๐)

กรมขนส่งทางน้ำ
และพาณิชย์

“ที่ชายตลิ่ง” ยกเว้น
ที่ดินที่พ้นจากสภาพการ
เป็น ที่ชายตลิ่ง (สิ้นเงิน
ตามธรรมชาติ น้ำท่วม
ไม่ถึงอีกต่อไป) ม.122

พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.๒๕๓๕

ทางหลวงพิเศษ
ทางหลวงแผ่นดิน
ทางหลวงสัมปทาน

ทางหลวงชนบท

ทางหลวงท้องถิ่น

ลงทะเบียน

กรมทางหลวง

กรมทางหลวงชนบท

จังหวัด

ผ.อ.ทางหลวง

อ.ช.ด. กรมทางหลวง

อ.ช.ด. กรมทาง
หลวงชนบท

นายก อบ.จ. นายกเทศมนตรี นายก
อบ.ต. ผู้ว่า ก.ท.ม. นายกเมืองพัทยา
หรือผู้บริหารสูงสุดของ อ.ป.ท. อื่น

มาตรการในการควบคุมและคุ้มครองป้องกัน

1. การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์

ทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์																		
ตำบล <u>หนอง...</u> อำเภอ <u>...</u> จังหวัด <u>...</u>																		
แบบที่	ชื่อที่ดินสาธารณะประโยชน์	พื้นที่	อาณาเขตที่ดิน				เนื้อที่		ผู้ใดประกาศ	สภาพและประวัติความเป็นมา	ใช้ประโยชน์อย่างไรได้	พนักงานที่ดินอำเภอ ลงชื่อ วัน เดือน ปี	หนังสือคำขอรับจดทะเบียน				นายอำเภอ	ผู้รับจดทะเบียน
			เหนือ	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	ไร่	งาน					เลขที่	ลงวัน	เดือน	ปี		
6	พื้นที่สาธารณะประโยชน์	1	ทิศเหนือ แนว 4 เส้น	ทิศใต้ แนว 4 เส้น	ตะวันออก แนว 5 เส้น	ตะวันตก แนว 5 เส้น	32	-	-	ที่ดินสาธารณะประโยชน์	ใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-
7	พื้นที่สาธารณะประโยชน์	2	ทิศเหนือ แนว 2 เส้น	ทิศใต้ แนว 2 เส้น	ตะวันออก แนว 4 เส้น	ตะวันตก แนว 4 เส้น	8	-	-	ที่ดินสาธารณะประโยชน์	ใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-
8	พื้นที่สาธารณะประโยชน์	1	ทิศเหนือ แนว 4 เส้น	ทิศใต้ แนว 4 เส้น	ตะวันออก แนว 4 เส้น	ตะวันตก แนว 4 เส้น	25	3	20	ที่ดินสาธารณะประโยชน์	ใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-
9	พื้นที่สาธารณะประโยชน์	1	ทิศเหนือ แนว 3 เส้น	ทิศใต้ แนว 3 เส้น	ตะวันออก แนว 5 เส้น	ตะวันตก แนว 5 เส้น	15	-	-	ที่ดินสาธารณะประโยชน์	ใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-
10	พื้นที่สาธารณะประโยชน์	1	ทิศเหนือ แนว 40 เส้น	ทิศใต้ แนว 40 เส้น	ตะวันออก แนว 80 เส้น	ตะวันตก แนว 80 เส้น	3200	-	-	ที่ดินสาธารณะประโยชน์	ใช้ประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-

สาระสำคัญของทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์

รวม 9 ประการ

ชื่อที่ดินสาธารณะประโยชน์

ที่ตั้งของที่ดิน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

อาณาเขต และเนื้อที่

ผู้ทำการหวงห้าม และวัน/เดือนที่ ที่หวงห้าม

สภาพและประวัติความเป็นมา

ลักษณะการใช้ประโยชน์

ลงชื่อผู้จัดทำทะเบียน

การออก น.ส.ด.

การถอนสภาพ

เป็นหลักฐานของทางราชการ ที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะ

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๒๙/๒๕๕๑

- ▶ การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นเพียงมาตรการในการควบคุมดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ซึ่งได้แก่ ผวจ.และนอก.ได้จัดทำขึ้นเพื่อบันทึกรายการเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าวเอาไว้ ดังนั้น การจะเป็นหรือการสิ้นไปของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน จึงมิได้ขึ้นอยู่กับทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์เพียงประการเดียว

ประวัติการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์

พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ม.114 “กรมการอำเภอต้องตรวจให้รู้ทำเลที่ทำมาหาเลี้ยงชีพของราษฎรในอำเภอนั้น คือ ที่นา ที่สวน ที่จับสัตว์น้ำ เป็นต้น และต้องสอบสวนให้รู้ที่ที่เหล่านั้น อาศัยสายน้ำ ทางใด ควรทำบัญชีมีทะเบียนไว้ในที่ว่าการอำเภอ”

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๕๐/ ๒๔๗๕ ถ.ว. ๒๑ ธ.ค.๒๔๗๕
และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

ประวัติการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 220/2491 ลว. 29 ก.ค.2491

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 353/2492 ลว. 2 ก.ย.2492

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 27782/2497 ลว. 14 ธ.ค.2497

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 19519/2498 ลว. 23 ก.ย.2498

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0604/ว 197 ลว. 18 เม.ย.2510

ประวัติการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็น
สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2515 ข้อ 6

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครอง
ป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2544 ข้อ 7

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครอง
ป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมือง
ใช้ร่วมกัน พ.ศ.2553 ข้อ 10

มาตรการในการควบคุมและคุ้มครองป้องกัน

2. การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ด.)

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

เลขที่... อจ. ๑๓๘๘

ที่ดินเลขที่..... ราชว. ๕๙๔๐. ๓. ๘๘๖๘

อาศัยอำนาจตามพ.ร.บ. ๔ ค.ว. แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประมวลสงฆ์คดีที่ดิน ฉบับที่ ๓๓๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ อธิบดีกรมที่ดิน ออกหนังสือสำคัญฉบับนี้เพื่อแสดงการครอบครองอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท ไร่นาเพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ซึ่งตั้งอยู่ที่ บ้านหัวมือง หมู่ที่ ๕ ตำบล บำดอ อำเภอ ขามเฒ่า จังหวัด อำนาจเจริญ ไว้ดังนี้

ที่ดินแปลงนี้เนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ ๓ งาน ๕๔ ตารางวา อยู่ในความดูแลรักษาของกระทรวงมหาดไทย (สถานชานชาลาหัวมือง)

ลิแนเขตตามรูปแผนที่แนกเขตที่ดินสำหรับหนังสือสำคัญฉบับนี้

หนังสือสำคัญฉบับนี้ ออกให้ ณ วันที่ ๒๓ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

(นายณรงค์ศักดิ์ พลศักดิ์)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด
ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมที่ดิน
ประทับตราตราของต้น

รูปแผนที่

มาตราส่วนในแนว ๑ : ๕๐๐๐

มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐๐

สำนักงานปราชญ์

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ภาพแสดงที่ดินตามแผนที่แนกเขตที่ดิน

2/กค.๑๓๘๘

นายชัยยุทธ ชูทอง 21 ธ.ค. 2553

นายอภิศร น้อยแสง

นายสมชาย พรมบุตร

นายจิตติมา พรมบุตร

เจ้าพนักงานที่ดิน

หัวหน้างาน

ผู้ตรวจแผน

ผู้เขียนแผนที่

สาระสำคัญของหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

รวม 8 ประการ

เลขที่ เลขที่ดิน ระวังฯ

ประเภทของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่ตั้งของที่ดิน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

ผู้ดูแลรักษา (กระทรวง)

ชื่อ หรือลักษณะการใช้ประโยชน์

เนื้อที่ รูปแผนที่

วัน เดือน ปี ที่ออก

ลงชื่อผู้ออก

**น.ส.ด. เป็นหลักฐานแสดง
แนวเขตที่ดินของรัฐ มิใช่
หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน**

การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ด.)

ม.8 ตริ (ป.ที่ดิน)

ว.1

ว.3

ที่ดินตามวรรคหนึ่ง
แปลงใด ยังไม่มีหนังสือ
สำคัญสำหรับที่หลวง
เขตของที่ดินดังกล่าวให้
เป็นไปตามหลักฐานของ
ทางราชการ

“ที่ดินอันเป็นสาธารณะ
สมบัติของแผ่นดินสำหรับ
พลเมืองใช้ร่วมกันหรือใช้
เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน
โดยเฉพาะ อธิบดีอาจจัดให้มี
หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง
เพื่อแสดงเขตไว้เป็นหลักฐาน

การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.)

ประเภทของที่ดิน

- ▶ สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน
- ▶ สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ

■ ผู้ยื่นคำขอ

- ทบวงการเมืองผู้อำนาจหน้าที่ดูแลรักษา

■ ผู้มีอำนาจออก นสล.

- อธิบดีกรมที่ดิน

ข้อสงสัยที่ 3

มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ อย่างไร ?

ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์

ข้อมูลจากงานวิจัย

1. ปัญหาเกิดจากประชาชนซึ่งเป็นผู้บุกรุก
2. ปัญหาเกิดจากปัจจัยแวดล้อมสนับสนุน

ปัญหาเกิดจากประชาชนซึ่งเป็นผู้บุกรุก

แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

1) ผู้บุกรุกไม่ทราบว่าเป็นที่สงวนหวงห้ามอย่างสุจริตใจ

2) ผู้บุกรุกไม่ทราบอาณาเขตที่แน่นอน

3) ผู้บุกรุกมีเจตนาบุกรุก

4) ผู้บุกรุกมีเจตนาเข้าอยู่อาศัยและทำกินเป็นการชั่วคราว

ไม่มีความรู้
ไม่มีข้อมูล
ไม่มีจิตสำนึก

ปัญหาเกิดจากปัจจัยแวดล้อมสนับสนุน

แบ่งเป็น 5 สาเหตุ

1) การปล่อยปละละเลยของภาครัฐ

2) ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน

3) การไม่มีกฎหมายกำหนดสิทธิในการถือครองที่ดิน

4) ความเป็นอิสระในการตั้งบ้านเรือนหรือเลือกที่อยู่

5) การขาดวินัยของพลเมือง

ไม่มีกฎหมาย

ไม่มีข้อมูล

ไม่มีคน

ไม่มีเงิน

ไม่มีจิตสำนึก

(บุญแสง พละศึก, การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน, (กรุงเทพมหานคร: กรมที่ดิน, 2529), หน้า 10-20

ภาพรวมของปัญหาการบุกรุก

แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

1. ปัญหาเกิดจากผู้บุกรุก

2. ปัญหาเกิดจากกลไกของภาครัฐ

3. ปัญหาเกิดจากการขาดประสิทธิภาพของกฎหมาย

1. และ 2. อยู่ในวิสัย
ที่จะบริหารจัดการได้

สรุปปัญหาพื้นฐานที่สำคัญ

แบ่งเป็น 5 ปัญหา

1) ไม่มีความรู้

2) ไม่มีข้อมูล

3) ไม่มีอัตรากำลัง

4) ไม่มีงบประมาณ

5) ไม่มีจิตสำนึก

ยกเว้นปัญหาด้านกฎหมาย

ข้อสงสัยที่ 4

มีแนวทางในการแก้ไขปัญห และหรือ
จะมีวิธีการบริหารจัดการอย่างไร ?

การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในประเทศไทย

มาตรการป้องกัน

มีแผนประชาสัมพันธ์ระดับชาติ

วางแผนการใช้ที่ดิน

จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ

ให้ความรู้

ทำแผนที่แสดงสภาพและประเภทที่ดิน

มาตรการแก้ไข

แจ้งและมีคำสั่งให้ออกไปจากที่ดิน

ไม่ยอมรับ

การดำเนินคดี

ยอมรับ

อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

การแก้ปัญหที่ดีที่สุด คือ

ดังนั้น

มาตรการในการแก้ไข
ปัญหาการบุกรุกที่
สาธารณะ จึงควรมุ่งเน้น
ไปที่...

การป้องกัน
ไม่ให้เกิด
ปัญหา

มาตรการในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกัน
มิให้เกิดปัญหาการบุกรุก

แนวทางในการแก้ไขปัญหโดยการ ป้องกันมิให้เกิดปัญหา

ไม่มีความรู้

ต้องมีความรู้

ไม่มีข้อมูล

ต้องมีข้อมูล

ไม่มีอัตราค่าจ้าง

ต้องมีอัตราค่าจ้าง

ไม่มีงบประมาณ

ต้องมีงบประมาณ

ไม่มีจิตสำนึก

ต้องมีจิตสำนึก

การบริหารจัดการปัญหาด้านความรู้

ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

แนวทาง

กฎหมาย
ที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญ
ของที่
สาธารณะ

สร้างผู้รู้

สร้างเครือข่ายผู้รู้

ผลกระทบ
ที่จะเกิดขึ้น

ประโยชน์
ที่จะได้รับ

สร้างชุมชนแห่งผู้รู้

ประชาสัมพันธุ์

การบริหารจัดการปัญหาด้านข้อมูล

ต้องมีข้อมูลอย่างเพียงพอ

แนวทาง

จำนวน
แปลง

ตำแหน่ง
เนื้อที่
อาณาเขต

ประวัติ
ความ
เป็นมา

เอกสาร
หลักฐาน

รวบรวม สำรวจ จัดทำ

ทะเบียนฯ

น.ส.ด.

ระวางฯ

ลงพื้นที่

จัดทำแนวเขตในพื้นที่

จัดทำประวัติ

การบริหารจัดการปัญหาด้านอัตราค่าจ้าง

ต้องมีอัตราค่าจ้างที่เหมาะสม

แนวทาง

ภาครัฐ

กระทรวง กรม จังหวัด

กำกับ

“ประชารัฐ”

อำเภอ

อ.ป.ท.

อำนาจหน้าที่

ประชารัฐ

กำนัน ผ.ญ.บ.

ที่ดิน

สนับสนุน

ภาค

ประชาชน

ปชช.พื้นที่

ปชช.ผู้ใช้

คณะกรรมการ

การบริหารจัดการปัญหาด้านงบประมาณ

ต้องมียงบประมาณที่เหมาะสม

แนวทาง

ภาครัฐ

งบประมาณ
ของ อ.ป.ท.

ม. 122 ว.ท้าย

ระเบียบดูแลรักษาฯ
พ.ศ.2553 ข้อ 13

ภาค
ประชาชน

ต้องทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การบริหารจัดการปัญหาด้านจิตสำนึก

ต้องรู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ

แนวทาง

หน้าที่

ตามกฎหมาย

ของพลเมือง

ความรู้ ความเชื่อ ปฏิบัติ

ความ
รับผิดชอบ

ประเทศชาติ

สังคม

อนุชน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการบุกรุก

ขั้นตอนการแก้ปัญหา

ศึกษา ทำความเข้าใจกับปัญหา

แสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน

วินิจฉัย เสนอความเห็น สั่งการ

ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

ต้องมีความจริงใจ
ในการแก้ไขปัญหา

ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

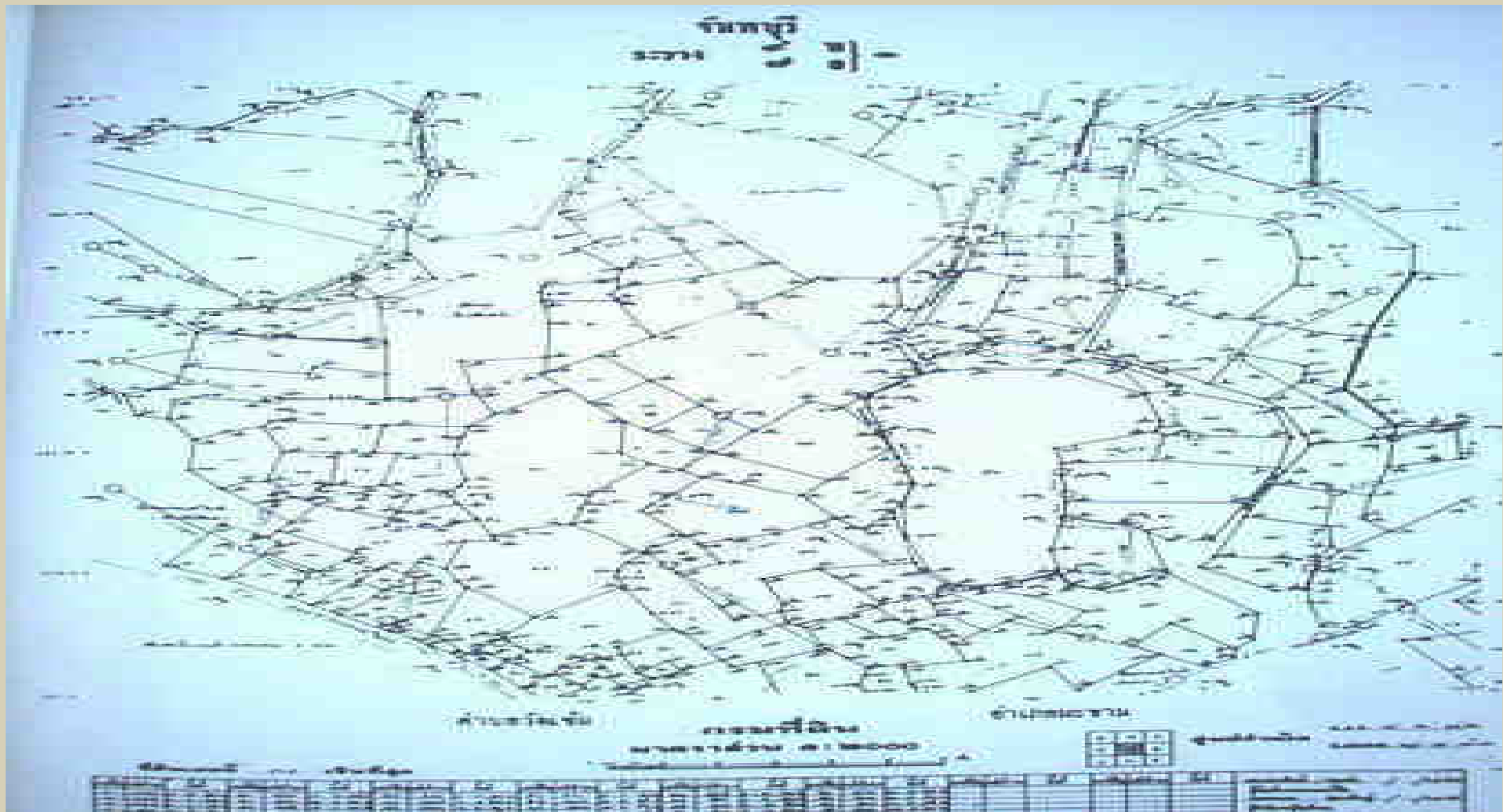
ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ.2553

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการสอบสวนการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์ พ.ศ.2539

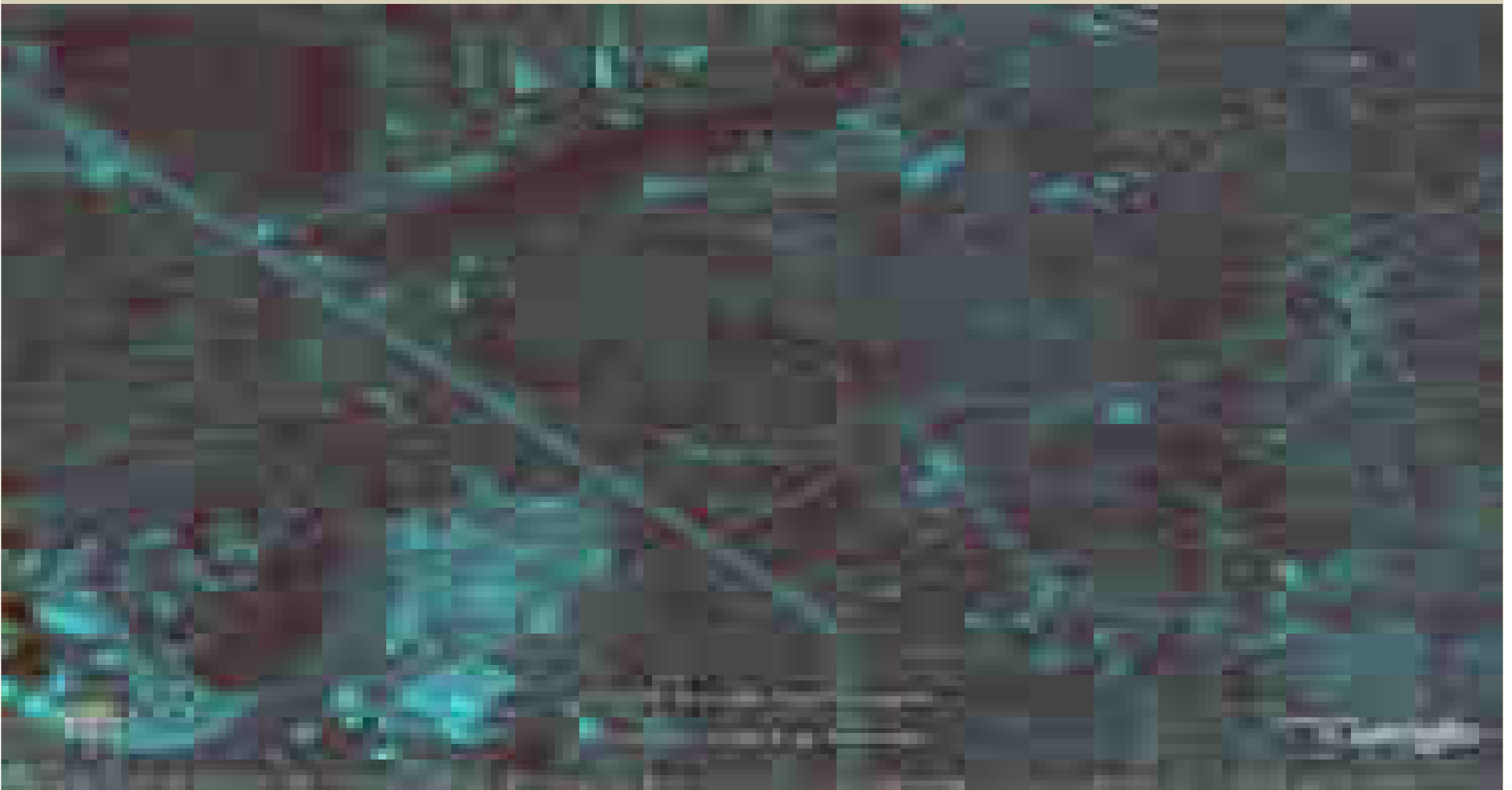
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ.2545

ต้องให้คู่กรณีได้รับ
ทราบข้อมูลอย่าง
เพียงพอ

ต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณี
โต้แย้ง
แสดงพยานหลักฐาน

ระวางออกโฉนด

ภาพถ่ายทางอากาศ

แนวเขตที่ดินของรัฐ

จบการนำเสนอ

